

Deboatt & meninger

«Dem har bomba Kjeller flyplass sønder og sammen»

Kronikk

Ronald Grini, Trondheim

Det tynnes ut blant dem av oss som opplevde andre verdenskrig.

Min familie bodde under krigen nær tettstedet Lillestrøm. Det var først og fremst naboskapet med Kjeller flyplass som brakte oss i nærkontakt med krigen.

Jeg har fortsatt mange klare minner fra okkupasjonstiden og kan støtte meg på dagboksnotatene mine, skrevet i sanntid.

Kjeller flyplass ved Lillestrøm ble bombet tre ganger under krigen.

Første gang da tyskerne okkuperte landet, 9. april 1940. Andre gang torsdag 18. november 1943, da amerikanske bombefly gjennomførte et stort dagangrep mot flyplassen. Deretter var det engelskmenne-nes tur, med flere timers bombing natt til lørdag 29. april 1944.

Det amerikanske bombeangrepet mot Kjeller 18. november 1943 var først planlagt å finne sted to dager tidligere, nemlig tirsdag 16. november. Planen gikk ut på at tyskernes hovedverksted for flyreparasjoner på Kjeller flyplass, molybdengruvene i Knaben og tungtvannsanlegget på Rjukan skulle bombes i én og samme, koordinerte operasjon.

En flåte på 388 bombefly fra Eight Air Force, hvorav over halvparten besto av såkalt «flyvende festninger», forlot morgenen tirsdag 16. november sine baser i England med kurs for Norge. På grunn av tett skydekke over Lillestrøm slapp Kjeller unna i denne omgang, med den følge at hele lasten på 2258 bomber ble sluppet over Knaben og Rjukan.

To dager senere var imidlertid turen kommet til Kjeller.

Jeg var nylig fylt elleve år

Torsdag morgen 18. november 1943, altså for 75 år siden, lettet 102 amerikanske bombefly av typen B-24 Liberator fra baser i sørøst-England, med kurs mot Norge og Kjeller flyplass som denne gang hadde sol og skyfri himmel.

Jeg var nylig fylt elleve år. Sammen med noen jevnaldrende kamerater fra Damsvika i Rælingen hadde vi denne formiddagen samlet oss for å leke på en høyde vi kalte «Toppen». Herfra kunne vi se ned til hjemmene våre, samtidig som vi hadde god utsikt mot Kjeller og Lillestrøm. Plutselig ble vi oppmerksomme på en intens summende lyd oppe fra himmelen og vi så en enorm flysvern komme seilende fra sørøst i stor høyde med retning Lillestrøm.

Jeg husker at flyene minnet meg om en kjempflokk blinkende insekter.

Vi avsluttet leken og ble stående og følge flyene med øynene.

Jeg hadde opplevd allierte overflyvninger før, men denne gangen var det annerledes.

Luftvernartilleriet på Kjeller begynte å skyte mot flyene og etterlot seg skydotter på himmelen, uten å treffe.

Plutselig så vi at det begynte å falle noe fra flyene. Jeg syntes det lignet blanke vanndråper, som langsomt dalte mot jorda. Da de nådde bakken, hørte vi drønn fra eksplosjoner. Vi skjønnte at det var bomber.

Denne gangen var det alvor

Jeg løp hjem det forteste jeg kunne. Vi gikk ned i kjelleren, slik vi hadde gjort mange ganger før når det var flyalarm. Men denne gangen var det alvor.

Brått kom et voldsomt drønn, som overdøvet alle de andre bombenedslagene. Hele huset ristet. Vi hørte smell fra gjenstander som traff husveggene. Det hadde falt en bombe like i nærheten. Pappa og onkelen min, som var medlemmer i det sivile luftvernet, løp ut for å undersøke hva det var.

Senere på dagen skriver jeg i dagboken: «I dag har det vært Amerikanske bombefly her. Det var en hundre stykker av dem. Dem har bomba Kjeller flyplass sønder og sammen. De har også bomba to hus rett åvenfor oss. De bomba huset til Dons Hansens sønder og sammen.

Pappa og brannfolkene var der oppe. Og de fant fru Dons Hansen midt oppe i ruine. Hun var ikke kommet noe til skade uten noen skrammer. Huset til sorenskriveren var

Mange som har vært tidsvitner som barn, sliter ofte senere i livet

”

bomba i den ene enden av huset. Det var en dame og en mann som skulle vies. Da gikk flyalarmen så de måtte i kjellern. Det var ti stykker av dem. Bruden og brudgommen satt og holdt hverandre i henda. Da kom en bombe og datt ned en ti meter fra huset.

Halvparten av huset raste sammen. Brudgommen fikk en stokk gjennom brystet så han døde. Kontoristen ble begravd helt opp til arma. De fikk dratt ham opp igjen, men skoa satt igjen nedi møkka. Alle sammen slapp fra det med livet undtagen brudgommen. Amerikanera har også bomba i Sørums-gata i Lillestrøm.»

Personlige tragedier i bombenes krater
50 år senere (1992) sendte jeg en kopi av notatet til kontoristen. Jeg fikk et langt brev tilbake. Han bekrefter det jeg hadde skrevet. Han arbeidet den gang hos sorenskriveren i Rælingen og husket flyalarmen, oppholdet i kjelleren og det forferdelige braket da bomben falt og kjellermuren raste inn. Han skriver:

«Jeg kan så godt huske vielsen jeg var tilstede ved, som måtte avlyses da flyalarmen gikk. Jeg følte meg nokså ubehjelpelig da jeg

Debattredaksjonen

DEBATTREDAKTØR
Erik Tornes

Adresse:
Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

KRONIKK
E-post:
kronikk@aftenposten.no

Kronikk: Maks. 6000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

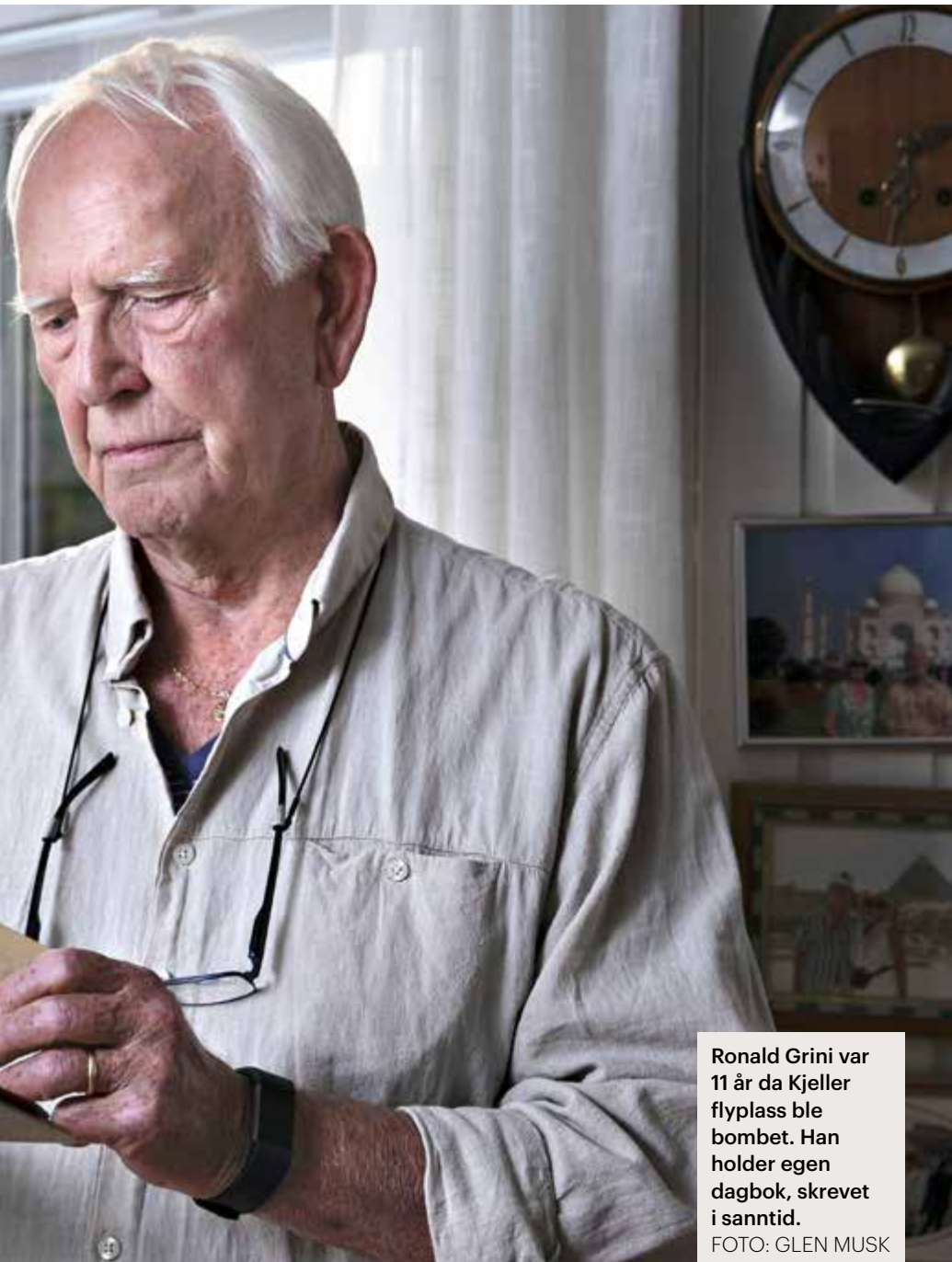
DEBATT
E-post:
debatt@aftenposten.no

Hovedinnlegg: 3000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

Kortinnlegg: 400–1500 tegn.

**KRONIKKER/
DEBATTINNLEGG
PÅ NETT**
aftenposten.no/meninger

Aftenposten returnerer
ikke artikler som blir
sendt på papir.

Ronald Grini var 11 år da Kjeller flyplass ble bombet. Han holder egen dagbok, skrevet i sanntid.
FOTO: GLEN MUSK

*kjente at jeg satt fast og at det rant blod ned-
over ansiktet. Det resulterte i en liten hjer-
nerystelse. Ellers var jeg jo ganske oppskrub-
bet og hadde bloduttredelse på lårene. Mine
fine høstsko forsvant dessverre, det var nes-
ten verre i hine hårde dager.*

*Verst var det selvfølgelig med gutten som
omkom på sin bryllupsdag. Tragisk for bru-
den og guttens foreldre. Jeg kan se henne for
meg når som helst, en lyshåret, pen pike,
hun hadde for øvrig en grønn genser og sort
skjørt på seg.»*

Under bombingene av Kjeller ble det slup-
pet 838 høyeksplosive bomber fra 2600-
3600 meters høyde. Bombene spredte seg
over et stort område. Flere hus ble truffet.
Tre sivile nordmenn ble drept, en av dem
da sorenskriverbygningen i Rælingen ble
truffet. Flyplassen og de tyske verkstede-
ne ble satt ut av drift. Men angriperne had-
de også betydelige tap. Ni B-24 Liberators
med 10 manns besetning ble skutt ned over
Nordsjøen og Skagerak på tilbaketuren til
England.

Krigsopplevelser kan sette dype spor
Men livet på Lillestrøm gikk videre. Noen

dager etter bombingene skriver jeg i dag-
boken:

*«25. November 1943, torsdag. I går slakta
vi grisen vår den veide en hundre kilo. Den
var veldig feit. I kveld hadde vi flesk. Nå skal
jeg legge meg.»*

*«26. november 1943, fredag. I natt har det
vært attentat på bryn. Brua på Bryn der to-
ga går over er sprengt.»*

*«27. november 1943, lørdag. I dag snør
det igjen. Nå har Sverre fått rattkjelke.»*

De dypere sporene etter krigsopplevel-
ser kan imidlertid vare hele livet ut. Dette
forteller professor i sosiologi Tone Schou
Wetlesen og forsker og psykolog Haldis
Hjort om i boken Spor etter krigen – Livs-
historier, bygget på intervjuer med 16 kvin-
ner og menn som var barn under krigen.

Mange som har vært tidsvitner som
barn, sliter ofte senere i livet med angst,
tungsinn, nervøse plager og dårlig forhold
til foreldre og jevnaldrende. Forfatterne
mener disse reaksjonene kan ha sammen-
heng med at det hersket mye taushet og
hemmeligholdelse omkring det som skjed-
de under krigen. Barna fikk ikke snakket
ut om sin utrygghet og angst.

KrF ber om verdi- forankring, men drar selv opp ankeret

Christian Tybring-Gjedde (Frp) Stortingsrepresentant

følge Kristelig Folkepartis
stortingsrepresentanter Kjell
Ingolf Ropstad og Geir
Bekkevold stiller KrF krav
om at en eventuell regje-
ringsplattform må ha formu-
linger som viser til Norges
kristne og humanistiske
kulturarv. Full støtte fra meg.
Men hva er det i dagens
regjeringserklæring herrene
Ropstad og Bekkevold mener
ikke er forankret i Norges
kristne og humanistiske
kulturarv?

For egen del har jeg alltid et
slikt utgangspunkt for mitt
politiske arbeid. Hvilket
fundament skulle det ellers
bygge på? I vår kristne arv
finner vi tradisjoner, marker-
inger, høytider, tilhørighet og en
trygg forankring i et nasjonalt
fellesskap. Vår humanistiske
kulturarv sikrer verdier som
likeverd, likestilling, individuell
frihet, sekulære rettsregler,
toleranse og ytringsfrihet.

Fremskrittspartiet er den
fremste forsvarer av disse
verdiene i all politikktutforming.
Det er også det som er vårt
utgangspunkt i regjeringsfor-
handlinger. Den kristne
kulturarven er selve grunnfjel-
let. Den skal forsvares og
videreformidles. Det betyr da
samtidig at andre livssyn vil
måtte få en mindre fremtreden-
de plass. Kravet om at en
regjeringsplattform også skal
være forankret i humanistiske

verdier er å slå inn åpne dører.
Alle partier har dette som
utgangspunkt for sin politikk.
Hvilket kompass skulle man
ellers benytte?

Bekkevold og Ropstad sier
ingenting om hva KrF legger i
sine definisjoner av begrepene
de etterlyser. Basert på KrFs
fire siste ukers interne debatt-
seminarer er det imidlertid lite
som minner om de kristne og
humanistiske verdier jeg
refererte til. Det jeg registrerte,
var KrF-politikere som på rekke
og rad satte seg på sin moralske
høye hest og kom med døm-
mende, nedsettende og
stigmatiserende karakterist-
ker av politiske konkurrenter i
Fremskrittspartiet.

Oppildnet av egen partileder
brakte KrFs utsendinger den
retoriske pisen på høy og lav.
Kollektivt ble alle med tilknyt-
ning til FrP beskyldt for å ha et
annet menneskesyn(!), andre
verdier, at de ønsker et kaldere
samfunn hvor mennesker blir
sortert. Ikke vet jeg hvordan
aktive KrF-ere får slike karakte-
ristikker til å rime med eget
kristent sinnelag, men for egen
del er slike karakteristikk av
mine medmennesker brudd på
alt det min barnetro bygger på.
Hvem av oss som har rett,
foreslår jeg vi overlater til
Vårherre å avgjøre. Tilgivelse er
jo for øvrig også et sentralt
begrep i kristendommen.

Kort sagt

Tvilsomt om kontantstøtte

Turid Ragnhild Vegge svarer
Einar Lie at det selvsagt
medfører arbeid å passe en
ettåring hjemme. Men hennes
regnestykke om at staten sparer
store utgifter ved at foreldre
bruker kontantstøtte i stedet for
å ha barn i barnehage, er høyst
tvilsomt.

Vegge ser bort fra inntekts-
siden. En forelder som har

barnet i barnehage, vil som
regel være i arbeid og dermed
betale skatt. Statens utgifter til
kontantstøtte vil være en
nettoutgift. Utgiftene til driften
barnehageplassen vil imidlertid
også ha en inntektsside ved at
det betales inn skatt, i tillegg til
at staten ikke har utgiften til
kontantstøtte.

Odd E. Rambøl, Tøyen, Oslo